

Списанието излиза дваждъ: на 1 и 20, а притурката — веднъждъ: на 10 число всѣки мѣсецъ
ДИРЕКТОРКА: ТЕОДОРА Г. КОЛЕВА

Съдържание:

Известие. — Прази, каквото си длъженъ да направишъ. — Слънцъ на поети. — Фенелонъ и съзнателно му «въспитание на децата». — Британскиятъ за воспитателно-то възраст. — Разни. — Книги и списания. — Корреспонденция. — Обявления.

Важно известие!

Дирекцията ни, като има прѣдъ видъ, да си очисти вече веднъждъ за винаги смѣтките съ всичките си стари и нови абонати, рѣшила се, щото до 31-й Декемврий н. г. да бждѣтъ събрани до стотинка всичките абонamenti. Затова умолява всички тия, до които ще се прѣставятъ до тая дата включително, било отъ агента ни, г. Т. В. Абаджиевъ, било отъ телергафо-пощенските въ разните градове станции, надлѣжните за събиране абонamentите квитанции, да побързатъ и си внесѣтъ абонamenta при първо поискание, защото и безъ това Дирекцията ни достига е чакала до сега.

При това явява се на всички, че отъ нова година списанието ни ще се испраща само до ония отъ абонатите ни, които ще сѣ си внесли всичкия абонаментъ до края на текущата година, защото Дирекцията ни твърдо е вече рѣшена и прѣпочита да има по-малко абонати, нъ редовни платци, отколкото много, нъ нередовни платци, съ което нѣщо тя се прѣтоварва съ много бесполезна и излишна работа, а пъкъ и много се прѣпятствува на редовното излизане на списанието.

Прази, каквото си длъженъ да направишъ

Платъ попиталъ: Какво нѣщо е истината? Така, твърдѣ справедливо могѣлъ би нѣкой да попита: Какво нѣщо е длъжността? Дѣйстви-телно, нито животътъ, нито длъжността, нито истината не сѣ тъй прости, както ги нѣкой

иска да нарече; тѣ не се показватъ винаги съ изнекуемата се яснотъ и валожителната доказа- ностъ на нѣкое прѣдложение или нѣкоя геомет- рическа аксиома.

Опрѣдѣленията, които моралистите даватъ за длъжността, сж повечето тъмни и малко практични. «Длъжността е троенъ дългъ къмъ Бога, къмъ обществото и къмъ себе си, казва единъ отъ тѣхъ. Много добръ; нъ гдѣ точно се спира частъта, която се дължи на всѣки отъ тѣхъ? Дали не бжде всѣки единъ, споредъ своя темпераментъ и споредъ обстоятелствата, принуденъ да изплаща дължимия се само къмъ едното или другото отъ заимодавцитѣ си дългъ въ щета на третия. Истина е, че тия три задължения сж толкова тѣсно помежду си свързани щото оня, който съвѣстно изпълнява едното отъ тѣхъ, е въ пѣтя къмъ изпълнение и другиѣ, тъй като Божата любовъ е источникътъ на любовта къмъ ближния ни и изходната точка на едно подновяване на личния животъ и на стрѣмление къмъ усъвършенствуването.

Първата длъжностъ е да се върва на длъж- ността, а послѣ да се търси тамъ, гдѣто си е, а не тамъ, гдѣто ѝ нѣма.

Да си изпълнява нѣкой длъжността значи да си прѣтеглява всѣко отъ дѣйствиата и да ги върши само, задѣто сж справедливи, безъ никаква задна мисль за частенъ интересъ или за страхъ отъ послѣдствията. Въ моралния жи- воть намѣренето, цѣльта значи всичко. Казва се, че ижкълътъ е посланъ съ намѣрениа, цѣли, които не сж биле изпълнени или за които едва се починало да се дѣйствува — нѣщо, което не значи нищо повече. Работитѣ, които Богъ ще прѣсмѣтне за добри дѣла сж ония, що сж има- ли като свой источникъ желанието на добродѣ- лие и отбѣгването даже на помисль за зло и които сж били послѣдвани отъ дѣйствителни успѣха за постиганне поставената цѣль.

Длъжността е различна за всѣка личностъ; тя е различна даже въ разни врѣмена. Ето за- що сме малко способни да се сждимъ единъ други. Често пъти е много мжчно самси човѣкъ да види ясно прѣдначертана длъжността. «Раз- мисли, за да знаешъ, какво е най-доброто нѣщо, казва Milsand, нъ недѣй размислява, за да уз- наешъ, дали си длъженъ да направишъ или да не направишъ, каквото е най-добро нѣщо.» Въ дѣйствителностъ, да се показва нѣкой, че иска

свѣти отъ съвѣстта си, когато тя му е диг- тувала вече, какво да прави, значи да се по- диграва съ неж.

Истинската и свещенната длъжностъ е мълчалива. Ние нѣмаме никакво почти довѣрие къмъ длъжноститѣ, изпълнени съ голѣмъ шумъ и съ самохвалство. Длъжността се съставлява отъ много подробности, а именно тия сж под- робноститѣ, които си противоречатъ, нъ които, изпълнени веднжжъ, развиватъ властта надъ себе си и сплата на характера. Длъжността въ цѣлостъ на прѣлъстява, нъ малкитѣ задлъ- жения, които тя налага не сж по вкуса ни; не е свободенъ нѣкой да си избере и истинско ве- личие е да се расплаща той съ най-скромното отъ тѣхъ.

Нека си обработимъ първомъ градината; нека си изпълняваме винаги кръга на своето призвание, нъ нека го разширяваме нарѣдко. Мнозина прѣвишаватъ своята длъжностъ . . . , за да не си изпълнятъ длъжността. Нека се не зачудваме неурѣдпазливо на ония, които се залавятъ за много работи и които се показватъ да сж на всждъ сжщеврѣменно. Тѣ повечето пъти си пожртвуватъ тъмнитѣ длъжности на семейното огнище за случайнитѣ, налагаемп отелнъ, длъжности. Нъ тѣ не сж длъжности, тѣ сж задължения, които, вмѣсто да усилятъ ду- шата, изнуриятъ ѝ и заробватъ ѝ.

Има звания, които оставятъ полето свобод- но на множество общественн задължения, отъ които не може се нѣкой отгърва. Мжчно е въ туй течение да се узнае, гдѣ се свършва длъж- ността и гдѣ почва слабостта. Въ всѣки слу- чай, истинската длъжностъ би била да се не за- лава нѣкой за работи, които не е увѣренъ, че ще изкара на глава или че ще изпълни, безъ да занемари други по-свещенни длъжности. César Pronier казвалъ: Едната отъ най-нетър- пимитѣ нравственн скърби и испитания е нуж- дата, въ единъ изобилень животъ, да се жърт- вуватъ нѣкои длъжности за изпълняване на други длъжности.

Често се случавя, щото, когато е нѣкой за- длъженъ въ изпълняването на много длъжно- сти, не до тамъ важни, да занемари по-главни- тѣ отъ тѣхъ за други по-малко важни.

Неравенството, което е природенъ законъ, сжществува и тукъ. Длъжността, която е свѣт- ла, нѣжна и весела за еднитѣ, не е ли съмни- телна, строга, неблагодарна и мрачна за други-

тъ? Длъжността не е винаги активна, състои се често въ отрпчанне, въ търпеливостъ и мълчаливостъ — нѣщо, което не е навѣрно най-лесното. Каквото и да е, понятнето на дължността прѣдполага едно усилие, една власт надъ себе си; оння, за които е била винаги приятна и лесна, не ще иматъ, разбира се, същето възнаграждение, както тия, които ще пожертвуватъ за неѣ вкуса си, сплата си и почти живота си. Когато се нѣкой колебае помежду двѣ дължности, то види се, че по-трудната е и по-важната, нѣ колкото борбата и самопожертвованнето сѣ по-трудни, толкова повече вътрѣшното удоволствие е дълбоко. Длъжността създава правото за едно щастие, поне за едно щогодѣ щастие, което свѣтътъ не вижда, нито разбира. Усѣща даже нѣкой една горда радостъ, за че не е билъ разбранъ или че е билъ злѣ разбранъ.

Никой не би се пожертвувалъ за дължността, ако тя би била човѣшко постановление. Тя научава човѣка да навежда глава, нѣ научава го още и да ѣ дога.

Има въ живота на нѣкои хора моменти, въ които се види, че тѣ иматъ една положителна, ясно прѣдъ себе си начертана, дължностъ. Въ тая пустота всѣко дѣятелно сѣщество ще си създаде едно пѣтно относително своето положение и своитѣ способности, нѣ и въ тоя случай, може нѣкой да упражни върху си една прѣвсходна дисциплина, като се прѣдпазва прѣзъ нѣкое врѣме, за да придобие добродѣтеля, къмъ която е най-малко расположенъ: сладостта, ако е сѣрдливъ; дѣятелността, ако е хладнокрѣвенъ; реда, ако е малко грижливъ.

Може да се случи, щото да живѣемъ при хора, които иматъ за дължността една съвсѣмъ различна отъ насъ идея. Въ тоя случай нека мпруваме, колкото е възможно, съ всички, нѣ нека бждемъ убѣдени, че никое дѣйствие не е нравствено позволено, ако то въвежда въ душата беспокойството и смущението. Ако туй сѣщо дѣйствие не причинява гризение на съвѣстѣта на вѣкой другъ, който вижда даже тамъ нѣкая дължностъ, то може той да ѣ изпълни безъ грѣхъ. Въ тая работа всѣки единъ е отговоренъ за себе си. Ако, прочее, намярамъ, че е моя дължностъ да направѣ или да не направѣ едно-кое-си нѣщо, то ще послѣдамъ, колкото ми е възможно, туй, което намярамъ за справедливо! Нека всѣки си изпълня-

ва своята дължностъ, безъ да отлага изпълнението ѣ до врѣмето, когато цѣлото общество ще бжде расположено да ѣ изпълни. — Не можемъ по добрѣ свърши тая статия, освѣнъ съ тия хубави думи: «Както всичко онуй, що не върши нѣкой съ убѣждение, е грѣхъ, така и всичко туй, което ни диктува убѣждението, е дължността въ изпълната и свършенната смисълъ на думата».

Сънятъ на поета.

(Продължение.)

Дъскитѣ на тоя потонъ бѣхъ пукнати, та въ свѣтлината на свѣткавницѣтъ виждахъ се пукнатинитѣ, прѣзъ които градътъ падаше съ голѣмъ трепотъ. Стѣпнитѣ бѣхъ ледени. Отъ дълбочинитѣ на замона се ди-гаше шумъ, прилченъ съ сгумуляваннето на една върху друга скали или съ гърмежа на хилядитонове и гюлета. На послѣдното най-слабо стѣпало държашата ме рѣка пуси ма, а единъ грубъ и остъръ, нѣ извѣстенъ гласъ каза ми: «Погледай ме! Познавашъ ли ма?»

А тогава видѣхъ близу до мене самото себе си, въ плътъ и кости, блѣденъ на лице, съ отворени очи, вкамененъ, безъ свѣтлина, опасенъ като бездната подъ краката ми, безъ воля, безъ животъ. Чухъ пакъ да ми казва гласътъ: «Азъ съмъ гордостѣта ти. Не си ли обзетъ отъ страхъ, гледайки ме? Не трѣпернишъ ли, гледайки тая толкова тѣсна и за двамата ни стѣлба, за тебе и гордостѣта ти. Не сме ли много тѣжки, а стѣлбата съвсѣмъ тѣсна? Гледай, какъ се ти подгъва. А изведижъ се чу толкова ужасенъ смѣхъ, щото гърмежътъ на свѣткавницата, се показа като сладкъ шумъ отъ морски вълни прѣдъ оня смѣхъ. А на него се отзовахъ отъ дъното на безднитѣ хиляди подземни гласове.

Азъ се вслушвахъ изумѣлъ и уплашенъ, когато изведижъ желѣзната невидима рѣка ме пхвърли съ такъва сила, щото стѣлбата се счупи съ голѣмъ шумъ. Мжечехъ се да си турѣмъ крака надъ нѣкое стѣпало, нѣ все падахъ по-ниско, хлѣзгайки се отъ стѣпало на стѣпало и едва се допиралъ до тѣхъ съ крайцеца на крака си. Напразно въ туй си изумѣло положение мислѣхъ, че вървѣхъ, търкаляхъ се къмъ зѣйщата бездна. Най-послѣ, стигижъ до дъното на тая дълбока, влажна и ужасна пощъ. А прѣди да паднѣ въ неѣ и се прѣоборижъ въ прахъ и пепелъ надъ скалитѣ, чухъ ечещъ единъ дивъ шумъ, като на води силно извиралъ. Тия води падахъ надъ камънитѣ безъ никакъвъ редъ и направление. Чувахъ ги да шумѣтъ и силно да се разливатъ помежду скалитѣ, като че ги тласкали непрѣривни гърмещи свѣткавници. Очитѣ ми били втрѣнчени на изгледа на тая буря. Малко по-малко, обаче, се освѣтли сводътъ и свѣтлина зе отдолѣ да възлиза. Околнитѣ стѣни се зачервихъ. Тогава всрѣхъ беспрѣ-

станнѣтъ грѣмотевчии грѣмежи и шума на запѣненѣтъ води чухъ неволно тия шушижти думи: «Язжъ! Въ тия води ти можешъ да си уталожнѣтъ жаждата на отмѣщеніето. Тукъ тече кръвъ. Пий!»

Обвзетъ отъ страхъ, обърнахъ си главата. Златна чаша се наведе до рѣката и се напълни съвсѣмъ. Невидима рѣка ми поднесе чашата, казвайки още: «Пий».

Сдържаемото се въ чашата се пѣнѣше и си допрѣхъ устнитѣ. «Пий! Гледай! Ти си ималъ властѣта на отмѣщеніето ти, а тя се унищожава. Пий кръвѣта, която щѣше да се излѣе отъ рѣката ти.»

Насрѣца ми свѣтѣхъ очитѣ ми като страшни главни. «Какъ? бекѣ погледѣтъ ми е толкова страшенъ?» попитахъ азъ. — «Пий, че послѣ ще ти отговорѣжъ.» Пѣкъ азъ испразднихъ до послѣдния капка пълната чаша съ тигрешки погледъ въ очитѣ. Азъ бѣхъ испилъ всичко, а чашата падна въ врѣщата вода, която къркаше, като се подигаше въ вълни на распрѣвающа се пѣна. Питието скоро се разлѣ въ жилитѣ ми, догдѣто ми напълни сърдцето. Нѣ не бѣ огънь разлѣното въ менъ; не, нѣ болка; кръвна болѣзнь на цѣлото човѣчество, която бавно, нѣ безжалостно се вмѣжваше въ мене. Нито най-малкото чувство на отмѣщение чувствувахъ азъ. Болката ме обладаваше, както вълнитѣ испокриватъ удавяющия се, та почнахъ да плачъ и да казвамъ:

«Уви! отгървѣте ма! окаменѣте ма! Сърдцето ми се раздира. Не трѣпѣжъ вече. Не искамъ вече да страдамъ отъ болки.» А изведижажъ, о чудо! Скалитѣ почнахъ полека, много полека да се движатъ. Едва ми отворихъ нѣтъ и пакъ се затворихъ отподирѣ ми съ страшенъ шумъ. Тогава се намѣрихъ въ една пуста и срутена пещера. Мѣсецѣтъ ѣж освѣтяваше съ лжнитѣ си. Тамъ видѣхъ една сѣнка, сѣдища мълчаливо и облѣчена въ мѣтия. На колѣнитѣ ѣ стоеше едно каменно сърдце. Тя го дигна и, безъ да продума, даде ми го.

Туй сърдце тѣжеше много, като какъ олово. «Какво трѣбва да го направѣжъ?» попитахъ азъ. И съ това ми се възвѣрижъ звукѣтъ на гласа ми чрѣзъ оная, сѣдища тамъ мълчалива и неподвижна, сѣнка. «Ти искаше да бѣдешъ студентъ като камѣкъ. Ти искаше да се испѣришъ отъ болкитѣ и скърбитѣ. Земи си сега каменното сърдце и си сѣдни подъ лунната свѣтлина помежду ония срутини на скалитѣ. Тукъ нѣма скърбъ за каменносърдечния човѣкъ.» Побѣсенѣлъ отъ гнѣвъ, подигнахъ съ двѣтъ си рѣцѣ сърдцето надъ главата си и извикахъ: «Строши се, прочее!»

Нѣ какво зрѣлище! Сърдцето се строши на двѣ срѣщу стоящата прѣдъ мене сѣнка и стажа на парчета. Тогава настана наоколо ми нощъ тѣжка и мрачна. Заобиколенъ отъ неѣж, чувахъ мърморения отъ плачевни пѣсни, които ми трогвахъ сърдцето. Тѣ ми казвахъ: «Творецъ ли си? Ти? Творецъ? Защо поезията тича изъ устнитѣ ти? Бѣдний поете! Нѣ какво си направилъ, за да трогнешъ свѣта и въздишкитѣ се чуватъ отъ родъ на родъ? Живѣешъ ли, прочее, ти, ако животѣтъ ти не надминава съществуваніето ти,

ако душата ти не е душа на цѣлѣя свѣтъ и ако думитѣ ти не се овѣковѣчаватъ?»

При това азъ се търкаляхъ на лѣглото си и виждахъ себе си съ очи впити, устни раскърпавени, зѣби, скърцающи, движущъ се изъ пустото пространство и стоящъ съ растрепери прѣсти. Изведижажъ станжа свѣтло около мене, а тая свѣтлина излизаше изъ лѣглото на болкитѣ ми. Благоуханието на хиляди цвѣта ме заобикаляше и видѣхъ да излиза изъ единъ лекъ облакъ бавно, като видѣние, най-хубавата дѣвица, за която можалъ да се зачуди нѣкога човѣшкото око. Тя си тури тънкитѣ прѣстчета на челото ми, подигна ржката ми, взе лирата ми и каза ми съ сладѣкъ като Майски вечеренъ вѣтрецъ гласъ:

«Безсмъртието! На невинния се дава безсмъртието! Слушай стиха, азъ съмъ пѣсенѣта. Дойдохъ къмъ тебе! Недѣй плака вече!» И чрѣзъ дѣвственитѣ си отъ цѣлувки устни избѣрса и цѣлуна влажнитѣ ми отъ слзи очи. «Ти си мой, каза ми тя. Никой не може те побѣди. Скърбѣта, испитанията и свѣтовнитѣ нпзости не могатъ те достигна. Избѣгнажъ си потопа.»

Нощѣта никога не ще може те заобиколи. Ти си мой. За тебе нощѣта ще бѣде пълна отъ небесни видѣния. Само пусни се и бѣди псѣло мой!» И гласѣтъ ѣ се издигна приятна, като издавана изъ нѣкоя струна, леко отъ въздуха пипана. Отъ устнитѣ ѣ излѣзе онуй, което постоянно азъ гонѣхъ. Не можехъ вече да дпшамъ. Не бѣхъ вече прострѣнъ на кровати си. Хвърчихъ изъ въздуха безъ никаква мѣжа: «азъ самъ бѣхъ като звукъ.» Цѣлъ цѣленичѣкъ се промѣнихъ въ звукъ, който се разливаше като нейна лжча, като джхъ отъ нейнитѣ устни. Познахъ вѣчността. Издигнажъ на височини нѣмахъ никакво съчувствие за себе си нито отвѣтрѣ, нито отвѣнѣ. Не виждахъ, не чувахъ, не тѣжехъ. Бѣхъ лжчъ на небесната свѣтлина, която ечи нагорѣ и се движи на хиляди шарове и неразбрани образи.

«Стига! Частѣтъ ударѣ. Земи ми вѣчността!» Тогава всичко около мене утихна и почувствувахъ, че тѣлото било още живо. Пѣсенѣта ечеше още хвърчаща. Различавахъ свѣтлата ѣ мантия, тънката ѣ и пурпурена като розови листове ржка.

Небесното видѣние кимна ми да отидѣ при него. За да го изгледамъ по-добрѣ, отваряхъ си очитѣ повече, за да не ми избѣгне туй хубаво видѣние. Тогава видѣхъ пакъ лѣглото и срѣбърния свѣщилникъ, отгдѣто течехъ свѣщни слзи. Слънцето, което възлизаше гордо на истоѣтъ, отправи си свѣтлитѣ лжчи направо въ очитѣ ми. Тѣ падахъ на челото ми, като ми показвахъ околнитѣ още небесни шарове, които ми заобиколяхъ мислитѣ. Подигнахъ си ржката, зехъ си лирата и отъ струнитѣ издадохъ къмъ небесата божитѣ звукове, които бѣхъ ми усладили ушитѣ прѣзъ бескрайнитѣ ми сѣнища. На челото си чувствувахъ още цѣлувѣта, която бѣше ми дала пѣсенѣта. Бѣхъ щастливъ, безмѣрно щастливъ, а туй си щастие намѣрихъ за толкова безгранично, щото лекѣй сутрѣшенъ сънь пакъ ме завладѣ. Нѣ скоро се събудихъ отъ пѣснитѣ на птичетата, химната имъ къмъ вѣчността.

Фенелонъ

и съчинението му «Въспитание на момитѣ».

(споредъ Академика Oct. Gréard).

I

Въведение.

Ако Фенелоновата книга «Въспитание на момитѣ», която собствено не била прѣдизначена за публикуване, бѣше се изгубила и бѣхъ остали отъ ней само нѣколко откъсци, и то именно отъ първитѣ глави, то мѣчно би нѣкой опрѣдѣлилъ врѣмето, по което тая книга била списана. Въведенieto, особено, гдѣто списателятъ доказва нуждата за ослѣпяване момниското въспитание, прилича, поради своята живостъ въ израженията, да е вчера почти написано. Казалъ би нѣкой, че Фенелонъ се намира въ присѣствие на единъ бесѣдникъ, който е дълбоко убѣденъ въ противно мнѣние, и че въ два или три удара на една стѣгната аргументация иска да го опровергае. Той дѣйствува чрѣзъ пълни утвърждения; той распитва, трогва се. Това не е отчетъ, не е пѣкъ и опровергание, е едно твърдо заключение, гдѣто възраженията сж сбрали въ едно нервно опровергание и което достига направо до послѣднитѣ доказателства, безъ да се спре върху подробноститѣ имъ, които ще се срѣщнатъ другадѣ. «Нищо не е по-занемарено отъ въспитанието на момитѣ. Навикътъ и своенравieto на майнитѣ често рѣшаватъ всичко за него . . . Истина е, че трѣбва да се пазимъ, да не би да направимъ момитѣ учени смѣшни . . . Нѣли тѣ-иматъ да изпълняватъ длъжности, които съставляватъ основанието на цѣлия човѣшки животъ? Нѣ можеть ли да се надѣватъ на нѣкаква сладостъ въ живота за себе си, ако тѣхното най-тѣсно другарство, каквото е опова на оженванието, обръща се въ скърбъ? . . . Нѣ какво ще да станатъ дѣцата, които за нататъкъ ще съставятъ цѣлия човѣчески родъ, ако майнитѣ имъ ги развалятъ още отъ първитѣ имъ години? . . . Добротѣлътъ не принадлежи по-малко на женитѣ, отколкото на мъжетѣ. . . Вѣрно е, че лошото въспитание на женитѣ причинява по-голѣми злини, отколкото онуй на мъжетѣ, защото развращението на мъжетѣ произхожда често пѣти и отъ лошото въспитание, що тѣ сж получили отъ майнитѣ си, и отъ страститѣ, що други жени сж имъ вдъхнали въ една по-напрѣдънала възраст. Какви питрпги ние виждаме въ историтѣ . . . какви държавни революции, причинявани отъ безредieto и разврата на женитѣ! . . .» А свършвайки, както е захваналъ, съ една смѣла простота: «Ето какво, извиква, доказва важноста, да се въспитаватъ добри момитѣ: нека, прочее, издиримъ срѣдствата за това.» Разискванието върху тоя въпросъ се е повтаряло нѣколко пѣти отъ тогавъ съ голѣмъ интересъ; нѣ не вѣрвамъ, че той се е разгледалъ отъ нѣкого съ такава сила и рѣшителностъ.

Нѣ и въ врѣмето на Фенелона още въпросътъ не бѣше новъ. Язичническата древностъ не игнорираше неговата тънкость и важность Има ли нѣщо за сравнение, по своята хубость, благоразумие и припадность

на чувството, съ картината на домашната вътрѣшность, гдѣто на въвежда Ксенофоновий *Исочомикъ*? 1) Музоний и Плутархъ 2) никакъ не приемаха, че трѣбва да се прави нѣкаква разлика помежду половеѣ относително нравствението учепие; единиятъ отъ тѣхъ искалъ, што братъ и сестра да се одобрятъ съ сжщитѣ принципи; другиятъ — што съпругътъ да съобщава на съпругата си всичко, каквото най-добро бѣ събралъ изъ учепието си или каквото най-отборно намѣрилъ въ своя собственъ имотъ. Християнството, усвоявайки тия правила на свѣтската мадрость, бѣше ги пропнало, тѣй да кажж, съ нѣжностью. *Писмата* на св. Жеромъ 3) до Лета върху начина на въспитанието на дѣщеря й и до Годентиусъ върху въспитанието на малката Пакатула вдъхватъ една истинска къмъ дѣтнството любовь, а въ сжщо врѣме и едно просвѣтено знание нуждитѣ му, та всичката срѣднѣвѣковна възраст прѣживѣва по начертанитѣ отъ речения св. Жеромъ правила за монастиритѣ. Вънъ отъ монастиритѣ семейнитѣ обичаи, които *Ménagerie de Paris* дава ни да съзремъ, въ XIII-я вѣкъ, раскриватъ, по пѣманне достатъчно свѣтлина, честни и приятни чувства, обаче трубадуритѣ 4) и труверитѣ 5) бѣхъ промѣнили нравитѣ, та монашеский идеалъ се замѣства отъ рцарския идеалъ. Не се питало вече тогава, както въ Макопския съборъ, дали женитѣ иматъ душа. Еразмъ 6) и Вивесъ високо обявявали женитѣ като способни за образование. Нѣкои ги уравнивали съ мъжетѣ; поставяли ги, даже, по горѣ отъ тѣхъ; такава е поне тезата, която поддържатъ Corneille, 7) Agrippa, 8) Brantôme 9) и всичкитѣ други поети, привързани къмъ Валоаската Маргарита¹⁰⁾. Въ XVII-я вѣкъ разпсванието си измѣнява още воджжж характеръ. Г-ца de Gournay и Г-ца de Scudéry мжчатъ се по академитѣ, салонитѣ и улицитѣ да отворятъ мѣсто за своя полъ, като сж при тона съвършенно готови да го завоеватъ чрѣзъ работата, да не пощаждатъ нищо, да си направятъ ума способенъ и въсприемчивъ и за най-тънкитѣ литературни упражнения и да си усвършенствуватъ разсѣдъка.

Не би било, прочее, право да се каже за Фенеловата книга, каквото Montesquieu пишеть въ заглавие на книгата си «Духътъ на законитѣ»: *Proles sine matre creata* (дѣщеря безъ майка родена)¹¹⁾

1) Ксенофонтъ, славенъ грѣцки (атянски) историкъ, философъ и генералъ, списатель на «Назонамика» и много други книги (445 - 355 пр. Хр.)

2) Плутархъ, прочеть грѣцки историкъ и моралистъ, родомъ отъ Херония, (59 - 120)

3) Жеромъ (светий) Черковенъ Отецъ, комуто се дължи съчинението «la Vulgate» (331 - 420).

4) Трубадури (tro (u) badour) срѣднѣвѣковни поети въ южна Франция (особенно изъ Провингийско).

5) Трувери (trouvère) тоже срѣднѣвѣковни епически поети въ Сѣверна Франция (особенно изъ Никардия).

6) Еразмъ ученъ холландецъ, родомъ отъ Роттердамъ (1467 - 1536).

7) Corneille Петръ, отецъ на Французската трагедия родомъ отъ гр. Руенъ (Франция, 1606-1684).

8) Agrippa, ученъ, алхимистъ и философъ, родомъ отъ Кельнъ (1486-1535).

9) Brantôme французски лѣтописецъ родомъ отъ Bourgueille (1527-1614).

10) Marguerite de Valois, третя дѣщеря на Хенриха II, съпруга на Хенриха IV (1552-1615).

11) Montesquieu, славенъ французски публицистъ и списатель (1699 - 1775), турн тоя епиграфъ, извлеченъ изъ единъ Овидиевъ стихъ въ заглавието на своя «Духъ на законитѣ», за да покаже, че нѣмалъ моделъ.

Образувало се бѣ съ време (и можело ли да бѣде другояче?) едно съгровище отъ забѣлѣжки върху женитѣ, забѣлѣжки, заемствовани отъ монастирския или отъ дворския животъ, отъ театра или отъ словата, понятия по нѣкога въ едно чувство на злобна недовѣрчивостъ, или на прѣвъзнесена вѣжливостъ, най-често основателни и проникателни; нѣ Фенелонъ е първийтъ, който като е обгърнѣлъ прѣдмета исцѣло въ едно разгледване, съединилъ е въ единъ видъ кодексъ надлежитѣ за въспитанието на нѣкоя мома прѣдписания отъ часа, въ който се възбуждатъ въ неѣ първитѣ инстинкти, до възрастта, въ която развиването на способноститѣ ѝ позволява на да ѣх повѣримъ безопасно на обикновения животъ; първий, особено, който е основалъ тоя кодексъ на едно психологическо изучаване на дѣтето. *Писмата* на св. Жерома, богати въ уми и разсудителни съвѣти, нѣ свеждани върху единичния прѣдметъ,—вжтрѣшний животъ и религията—нѣматъ нито изобилността на възгледитѣ, нито постоянството въ направлението и послѣдователността, които собствено съставляватъ искуството на въспитанието; Еразмовитѣ *Бесѣди*, посѣти съ справедливи и блѣстящи остроумия, нѣ съ остроумия взети отъ вѣнъ, тѣй да какъ, не сѣ, собствено говорено, друго нѣщо, освѣнъ рѣководства за благоприличнето или, както ги той самъ наричалъ, *Учтивости*; Фенелоновата книга е, въ най-широката смисълъ на думата, която днесъ ѝ отдаваме, едно педагогическо произведение. Фенелонъ не само «обема въ своя малѣкъ свитѣкъ повече прави и полезни идеи, повече остроумия и дълбоки забѣлѣжки, повече практически истини, отколкото всички издадени по сѣщия прѣдметъ съчинения»; нѣ още тия идеи, тия блѣжки, тия истини сѣ привързани къмъ принципи, що даватъ на най-малкитѣ забѣлѣжки, които писателятъ искара или които прѣдизвиква да се искаратъ отъ тѣхъ, свързаността на една система.

Отъ тукъ, именно, тая книга е останала единичка по вида си и неподражима. Каквото никой прѣди Фенелопа не бѣше направилъ, никой подиръ него не се наелъ да направи още веднѣжъ. Rollin ¹⁾ го послѣдва слѣпникъ и се ограничава въобще въ възпроизвеждането му. J. J. Rousseau ²⁾ избѣгнѣлъ много вредителни грѣшки, като го ималъ за водачъ. Нито единий, нито другийтъ не сѣ го направили да се забрави. И ако модерната педагогия, освѣтена чрѣзъ откритията на физиологическитѣ науки, може да искара повече отъ една грѣшка, ако отъ XVII-я вѣкъ насамъ полето на нуждитѣ познания се е увеличило, ако, особено, политическитѣ и общественитѣ идеи дълбоко сѣ се промѣнили, всичко, обаче, въ книгата, произходяще отъ психологическото учение, всичко почивающе надъ тая всеобща и вѣчна основа на човѣчеството, която дѣтето носи въ зародишно положение,

не, се отличава, при всичко че сѣ се измѣняле двѣстѣ години, най-ясно и най-свѣтло. Г-жа Necker de Saussure ³⁾ и Г-жа Guizot ⁴⁾, които умислено или несъзнателно сѣ имали за това първото вдѣхновение, сѣ съгласни върху тая точка съ Г-жа de Maintenon, която си служела съ него като съ свой служебникъ. Книгата «Въспитание на момитѣ» принадлежи, поради всеобщата си важностъ, къмъ всичкитѣ времена; благоразумието, съ което се разрешаватъ въ неѣ фундаменталнитѣ въпроси, гдѣто страстьта толкова лесно си намѣрва карьерата, прѣпорѣчва ѣх, може би, по-особенно на нашето време. (Слѣдва).

Критическата за въспитанието възраст.

(Продължение.)

Винаги е истина, и въ естествения и въ нравствения свѣтъ, че не може да има никакво послѣдствие безъ причина, така щото и туй ненормално прѣзъ юношеската възраст положениѣ има си причината, която не е нищо друго, освѣнъ самото развитие на естественитѣ и нравственитѣ сили.

Колкото безболѣзненна и да се показва тая тайпствена работа на тѣлесното пораставане и усъвършенствование, произвежда, обаче, нѣкакви чувствителни вжтрѣшни неправилности въ организма и разнитѣ му служби, които се обнаружаватъ чрѣзъ външното измѣнение на образа, чрѣзъ печалността, чрѣзъ безсъвѣстното стрѣмление къмъ мѣрлене, чрѣзъ нередовния животъ или чрѣзъ хладнокръвнето и апатията. Каквото става въ тѣлото, влияе навѣрно и върху ума и върху тѣлото, толкова повече, че органитѣ на душевнитѣ явления, мозъкътъ и нервната система, подлежатъ тоже съразмѣрно или въ повечето, много пѣти, на развитието на останѣлия тѣлесенъ организъмъ.

Нередовно събужданитѣ умствени спани, като се лишаватъ отъ прѣдполаганата винаги въ общото развитие на възрастния човѣкъ хармония, прѣдставляватъ тия нравствени явления, за които сме говорили.

Прѣзъ тая възраст влиянието на педагогията може да бѣде полезно и благотѣлно. Мнозина мислѣтъ, че личната наклонностъ има силата да прѣодолѣва надъ педагогическото влияние. Това отчасти е само истина. За да употребимъ едно понятие за всѣка жена изражение, казваме, че природата доставя *материала* за човѣшката наклонностъ, нѣ педагогията съставя и нарежда разнитѣ върху тоя материалъ украсения. Можемъ да шиемъ и на атлазъ и на лененъ и на намученъ платъ, нѣ хубостта и съвършенството на фигуритѣ и хармоничността на шаровѣтъ сѣ винаги наше дѣло, та затова въспитанието и образованието на

1) Rollin прочутъ хуманистъ и историкъ, родомъ отъ Парижъ (1661—1741).

2) Jean-Jacques Rousseau, прочутъ французски промѣисленикъ, писателъ и философъ, родомъ отъ Женевъ (Швейцария, 1712—1778).

3) Г-жа Suzanne Necker, жена на известния въ Парижъ банкиеръ, прочута по своя умъ и добродѣтель; дъщеря ѣ била Г-жа de Staël (1759—1794).

4) Г-жа Guizot, жена на прочутия французски държавенъ мъжъ и историкъ François Guizot, писателка на отлични съчинения върху въспитанието (1773—1827).

чедата зависп винаги отъ съвършенството или несъвършенството на майката, артистка въ тая работа.

Грижата за въпитанието прѣзъ въпросната критическа възраст се съставлява и отъ тѣлесната, и отъ духовната и сърдечната хигиена. Расходкитѣ по полината, правилната и не прѣтворена работа, ритмическата гимнастика (когато това е възможно), а, цѣпа прибавимъ, и угодната храна сж касающитѣ се до тѣлесната диета правила. Кolkото же се отнася до духовната и естетическата диета, не е така лесно да се опише тя чрѣзъ положителни правила. Сърдцето на чедолубивата и просвѣтена майка е отличнитѣ водачъ относително нейж, тъй като сжщитѣ срѣдства не се прилагатъ еднакво полезно на всичкитѣ характери. Има, обаче, нѣкои общи срѣдства, на които влияието твърдѣ нарѣдко остава безъ сполука въ своята цѣль. Прѣзъ юношеската възраст, когато събуденный умъ си търси храна и прѣдставлява явленнето на ненаситното любопитство, което много пѣти неправилно се удовлетворява, майчиното учение, различающе се съвсѣмъ отъ училищното, може задължително да бѣде освѣтляющийтъ сжщеврѣменно ума и душата фаръ. Природата е най-угодното и най-богатото поле за издирване и узнавание истината и за разширяване чувството. Различнитѣ имъ сборници отъ камъчета и пр., свободното имъ и непередантично разгледване, изучаването живота и правитѣ на разнитѣ животни, обработваннето цѣвтята и отгледваннето добитъка сж много хубави случаи за развлечение, здравие и оползотворение ума и сърдцето и унищожение изниквающитѣ разни недостатъци. Сжщитѣ резултатъ се сполучва чрѣзъ честото посѣтиванне калитехническитѣ музеи (гдѣто ги има), защото възбужданнето любовта къмъ доброто е най-сигурнитѣ прѣдтеча на развиваннето любовта къмъ доброто. А понеже себелюбието е центрътъ и главната психодна точка на разнитѣ недостатъци, за които сме говорили вече, то противъ него, именно, трѣбва да се боримъ, за да го искоренимъ отъ дѣтинското сърдце.

Малки благодѣяния къмъ сиромаси, сполучвани чрѣзъ самопожртвованнето на дѣцата, прѣдставяние случаи за да се покажтъ тѣ полезни и благодѣтелни къмъ малкитѣ си приятели и приятелки, къмъ домашнитѣ или къмъ служащитѣ въ дома сж най-добритѣ срѣдства за ограничение безмѣрния егоизмъ, понеже неспоримо е, че, най-послѣ, достигваме да обикнемъ прѣдметитѣ на нашитѣ грижи и трудове.

Вмѣсто, прочее, да отчайва тая ненормална възраст, напротивъ тя трѣбва да ни вдъхва отлични на дѣжди, понеже тогава почвата става угодна за сѣидба, тогава дръвцето прѣдставя случай за отепчанне лопитѣ задатъци и за присаждане благородни идеи и чувства. Само способнитѣ градинарь, който добръ си знае занятието и може да работи, трѣбва да се надѣва и да очаква.

А тоя отличенъ градинарь кой другъ може да е, ако не майката, чедолубивата и образованата майка? Може ли, прочее, да има още сила станжлото вече половично говоренне: «за какво е на жената учението?»

Разни.

Лѣкарка на хубостта. — Една госпожа въ Нью-Йоркъ е «Докторка на хубостта»; тя има вече многобройна клиентела, която слѣди буквально исцѣрпелмата ѣ система относително грозността. Много дебелинѣтѣ госпожи приличатъ се къмъ нежъ, за да си намалятъ дебелината, други за да прѣстанатъ да тѣстѣйтъ, трети за да станатъ брюнетки или блондови, четвърти за цѣпта и очитѣ си, на космитѣ си и пр. На тѣстѣитѣ жени тя препорѣчва бани, въ които да турятъ отъ вечерята двѣ или три шепи солъ; подиръ банна силни триения съ дебелъ пешкиръ и да си лъгатъ на тѣрди креслати; прѣди пдението да джвѣйтъ двѣ или три зърна кафе, тъй като съ това се намалява охотата. При това трѣбва да пѣжтъ марули и др. т. п. На слабитѣ жени препорѣчва храна отъ кароти, а прѣди пдението цѣцо възбудително на охотата; кара ги да пѣжтъ черъ хлѣбъ и плодове като гроздье и пр. Иж, прѣди всичко, на тѣстѣитѣ имъ дава да пѣжтъ половича ока цѣсто мляко, прѣди да си лъжтъ всѣка вечеръ; запрѣзва имъ строго употреблението на корсети и пр., а съвѣтѣва имъ употреблението на тиранти и всѣкидневни гимнастика. — Тая докторка на хубостта исцѣрила, както се казва, много грозни жени, а въ единъ случай тя е взела върху си исцѣрпението на една грозна жена за 6 мѣсеца, а подиръ истичанието на тоя срокъ ѣ прѣдала на роднитѣ ѣ, които не можали да ѣ познатѣтъ, толкова много се бѣ подобрило лицето ѣ. При това тя извънредно е много строга въ заподѣитѣ си, та цѣма забѣляжи, че не се изпзливатъ тѣ добръ, тутакжъ испжжда пациентитѣ си. Тя е на мнѣние, че отъ женитѣ зависи да сж грозни или хубави.

Жени работници. — Знаете ли, госпожи, колко жени жесѣйтъ съ пота на лицето си, като работѣтъ на разни запаати? — Въ Великата Британія 4,500,000 т. е. 12% отъ цѣлото население, въ Германия 500, или 10 отъ цѣлото население, въ Италия 3,500,000 или 11, 7, въ Франция 3,750,000 или 9,89, въ Австро-Унгарія 3,500,000 или 69. Съ една дума 20,250,000 жени или 10½ % върху цѣлото население въ тия петъ държави печельтъ насжщия си хлѣбъ чрѣзъ собственитѣ си ръци. А въ Индия повече отъ 33 милиона жени.

Книги и Списания, получени въ дирекцията ни.

Българска Сбирка год. III брой VII Пловдивъ 1896 год.
Орало год. III к. 16 и 17 София 1896 год.
Звѣздина год. V кв. VII София 1896 год.
Свѣтлина год. VI бр. VII Пловдивъ 1896 год.
Zensky obzor Rosnik i cislo 13, 14 V Praze obne 10, 15 Zari 1896.

Кратки наставления за прѣдпазване и лѣкуване на домашнитѣ птици отъ кокошата холера и диетерата отъ Хр. Тачевъ София 1896 год.

Законъ за застрахуване земнитъ произведения отъ градо-битника и Провидникъ, който урежда подробноститъ за прилагане закона, за застрахуване земнитъ произведения отъ градо-битника. Издава М-ството на търговията и земледѣлнето София 1896 год.

Пролѣтъ год. V кн. X. Юлий Ломъ 1896 год.

Пажешественикъ год. I брой 7 и 8 София 1896 год.

Ветеринарна сбирка год. V брой IV, V, VI-й София 1896.

Медицинска бесѣда год. II брой XI и XII Видинъ 1896.

Медицинский сборникъ год. II бр. IX София 1896 год

Изложение за състоянието на Видинското окръжие прѣзъ 1895-96 год. — Прѣдставено на Видинскій окръженъ свѣтъ при откриване редовната му сесия прѣзъ 1896 год. отъ Вид. окр. упр. Д-ръ Ив. Златаровъ 1896 г. д.

Пролѣтъ год. VI брой I Септемврий Ломъ 1896 год.

Юридически прѣледъ год. IV кн. XIII 1-й Септемврий

Пловдивъ 1896 год,

Домошенъ прѣледъ год. VIII брой. 9 Септемврий Самоковъ 1896 год.

Корреспонденция.

Т. Касабовъ, бившъ главна учитель въ Стара-Загора: Поканвате се да внесете въ Дирекцията дълга си сръщу расписка, 154 лева, отъ абонаменти на списанието ни, събрани отъ Васъ прѣзъ 1893 — 94 год. въ Ст.-Загора, като Ви се явява при това че, въ случай че нѣма да се расплатите въ едно непродължително врѣме, ще бждете дадепъ подъ сждъ.

Г. Качулевъ, Ямболъ; Сжщо се поканвате да внесете въ Дирекцията ни въ едно непродължително врѣме 45 лева, за събрания Ви абонаментъ отъ 6 абонати въ гр. Ямболъ прѣзъ 1893 год. въ противенъ случай ще бждете дадепъ подъ сждъ.

Намира се за проданъ

въ

Дирекцията на „Женский Свѣтъ“

улица Войнишка № 122 въ гр. Варна

новоиздѣлата книга:

ВЪСПИТАНИЕ

НА

МОМИТЪ

отъ

Фенелона.

Прѣводъ отъ френски.

Прѣдметната книга е една отъ най-полезнитъ за всѣка майка педагогически книги; тя ще ѝ принесе много важни услуги при възпитанието на дѣцата.

Годишенъ абонаментъ:

за абон. въ Т.-П. станция — на списанието . . .	л. 3.—
— на списанието притурката . . .	„ 5.50—
II за абон. на право въ Дирек. — на списанието . . .	„ 4.—
на списанието съ притурката . . .	„ 7.—
за странство — на списанието . . .	„ 5.—
— на списанието съ притурката . . .	„ 6.—

Отговорникъ: А Петровъ

Цѣната на тая книга, състояща се отъ около деветъ печатни коли въ 8-ни, стр. 132, е за абонатитъ на „Женский Свѣтъ“ 1 левъ, а за неабонатитъ 1,50 левъ.

Обявление.

Обявява се на всѣчки, до които е испратена По-кана за записване абонати по «Ръководството за Крое-ние и Шиение», че, понеже и до сега не сж се прѣд-ставиле абонати въ такова число, щото да се покри-ватъ поне разносжитъ за изданнето му, то отлага се за сега отпечатването на прѣдмѣтната книга.

Съобщава се, при това, че паритъ на онѣя отъ г. г. записанитъ абонати, които сж имали добрината да ни ги внесжтъ при записването си, оставатъ на тѣхното расположение и распорѣждане.

ОБЯВЛЕНИЕ.

Отваря се подписка за VI год. на сп.

„МЛАДИНА“

Дѣтското иллюстрировано сп. „Младина“ ще излиза п прѣзъ настоящата 1896—97 год. на 15-й всѣки мѣ-сець (освѣтъ Юлий и Августъ) въ сжщата голѣмина — 1½ печатни коли.

„Младина“ е едно отъ распространенитъ наши дѣтски списания, съ отбрано и достъпно за дѣцата съдържане и добри иллюстрации. На всѣки двѣ книж-ки испраща по една изящна картина съ бол. а прѣд-платившиятъ абонати ще получатъ за «Нова година» и пенята по единъ много добръ подарѣкъ.

Цѣната му за година е 2 лева, исплащани най-бжсно слѣдъ получаването на III книжка, направо до *Прѣдсѣдателъ на Дружеството „Отець Паисий“* въ гр. Казанлъкъ.

Учителѣ и родители, погрижете се за распростра-няването на сп. „Младина“, съ което не малко ще по-могнете за душевното развитие на младото ни поколѣние!

Отъ Дружеството.

Всичко, що се отнася до списанието или притурката, испраща се съ адресъ: До Дирекцията на „Женский Свѣтъ“ ул. Войнишка № 122 — Варна.

Писма неплатени не се приематъ,
Всѣкакви обявления, относящи се до госпожи и госпо-жици приематъ се.
Правото на записъ въ Т. П. стан. се плаща отдѣлно отъ абон.

Печатница Л Нитче — Варна.